

САНА ОЛОХ

Х а й а т
1931 снл алтынны
ийтан тахээр

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 35 (5517)

1981 снл. Нулун тутар 21 күнэ
СУБУУТА

Сыаната
2 харчы

САНА ТӨРҮӨБҮ ЭНЧИРЭТИМИЭХХЭ

Уон бириис патиетка бастакы сылыгар государство-
ва былааны таһынан 200 тонна үүтү, 40 тонна эти
туттарыахтаахпыт, 100 ынахтан 74 ньарай ымыл-
лаахтаах. Бу соругу толорор туһугар кыстыгы көрдө-
рүүлээхтик төрийөрбүт, сүөһү туһата суох өлүүтүн
лаппа арыһатарбыт, ыччат сүөһүнү үчүгэйдик төлөһү-
төн кыстатарбыт, элбэх төрүөбү ылан тыһынаах пи-
тербит наада.

Быйыл икки аһар ыһа 1233 ньарай төрөөтө. Ити
аасыт сыл туһааннаах кэминьэриттөөр 70-нууан
элбэх. Карл Маркс аатынан, Субуруускай аатынан сов-
хозтарга төрөөбүн абыллыбата, оттон Эрилик Эристини-
ге былырыныгытаагар 117-нөн арылах буолла.

Сага төрүөбү тыһынаах итинге дьахсынылээх
балаһыанна үскүөтө. Ол курдук, төрүөх 5,2 быры-
һыана көннүөнөн өлө, ол иһинер Соловьенка 24, Ча-
кырга 11, Сыланга 7, Волтонго 5. Ити аасыт сыл
туһааннаах кэминьэриттөөр икки төгүл элбэх.
Онон ньарай өлүүтө былырыныгытаагар элбөөн шар
содуланар кутталлаах. Итинник түмүгү өгөрорго
төрүүттөр бааллар. Олортон бастакыта—сага төрүөх
турар сире мөлхөтүк бөлөмүннэ. Үгүс хотоннор ис-
төрө кирдөөх, ааныа ыраастаахтар, өннө эбни тым-
ным. Итинник усулуобуйага тутталар буолан Соло-
вьен отделениегыгар ньарай маасабайдык өлөр. Уоп-
сайынан, ньарай тыһынаах маалдымта элбөөн иһөр.
Онон хотоннору ыраастааһынна, хос муосталааһынна,
ньарай площадкаларын өгөрүүгө сир ахсын суһал
дьаһаллары олохтуохха.

Отделениелар уураахтарда, биригэдииндэр,
специалистар маныаа ким хайа иһиннэ кыһанар
эбөөһиннөөтөхтөр. Совхозтар салайааччылар, кылаа-
бынай специалистар хас биридди ньарай өлүүтүн
министетингөр сылдьан бириччиктэтин чуолкайдаан, ону
туоратар дьаһаллары ыла охсуохтаахтар.

Быйыл совхозтарга 99 төрөтөр бөксө өһүгүр 58
өрө өгөһүлүннэ. Ол өрөри мааныксыттар төрүүр
ынахтары итиннэ да килэрбэттөр. Фермаларга ба-
рыта 117 термодетка баар. Хомойуох иһин, үгүс сир-
дөргө туһаныллыбакка тураллар. Ону уот суруунап,
электралампа тийибетиннөн быһаара сатыллар. 299
бириддилаан килиэккө баар. Бу олус азылах, элбэ-
тиэххэ наада.

Ылааны күнүөргө ньарайдери аналлаах площадка-
ларга таһаарым ньарай этэ-сийнэ тупсарыгар, угу-
ва кытаатарыгар көмөлөөх. Ити эмнэ учуоттаныахтаах.

Улахан болзомто ньарайи төрүүрүн кытта таба аһа-
тымга, режим быһымтынан тутууга уурулуохтаах.
Ыаммытынан үтүү иуорма быһымтынан 50 конуж ус-
тата булгуччу иһардиллиэхтөөх. Күөх сибирдэхтөөх
оту талан угуохха, искусственной үтүү туһаныахха,
аһатар иһит-хомуос ыраас буоларын ситиһиэххэ.

Ветеринарнай специалистартан күннөтө фермага
сылдьан ньарайи туругун холтуруолууларын, антиир-
сөрөтөр үлэлэри ыһталларын модьуйуохха. Хас ферма
ахсын эппиэттөөх специалистары аналлаахха, депу-
татскай постары төрийтиэххэ.

Сорох сирдөргө өкүранг ньарайдар төрүүллэр. Онон
уулаах ынахтары, тигеһалары витаминизациялааһынны
күүбүрдүүххө. Төрүөхтарин икки ый иһиннэ аһыйбыт,
убагас көөннөрбөнү ситиһини тохотуохха, болтуш-
каны бириэххэ, маасабайдык чаччылатиэххэ.

Ынах маасабайдык төрөөн өрөр. Төрүөбү сүтүтө
суох ылым, тыһынаах итин эппиэттөөх күнүөргө үүн-
нүлэр. Сага патиеткага үлэбит ньарайи көрүүттөн-
харайыттан, энчиреппаккэ итинтээн улахан туту-
луктаах. Хас биридди салайааччы, специалист, ма-
ныксыт, ньарай көрөөччү, итин директик өйдүүрө
уонна бу эппиэттөөх үлэге ордук болзомталоох-
тук сыһыаннаһара өрөйиллөр.

ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

Пятилетка хас биридди күнүгэр — үлэ үрдүк өгөрүмтүөтүн уонна хаачыстыбатын!

Ыамы лаппа үрдэттилэр

Оройуон совхозтарын
кээкэ отделениелара бу
күнүөргө аасыт сыл ту-
һааннаах кэминьэриттөөр үтү-
үлэтин уонна государство-
го атымылааһын былаанна-
рын толорууга ситиһи-
лээхтик үлэлииллэр.

Мугудай сүөһү итээччи-
лэрэ ССКП XXVI съездин
үрээс өрө күүрдүлүбүт
тэтимнэрин салгыыллар.
Билигин отделение үрдү-

нэн барыта 174 ынах го-
роотто, бу ыһа киирэн ба-
ран ньарай өлүүтө таһа-
рыллыбата. Ыамныксыттар
294 ынахтан күнүгэ вал-
войунан ортотунан 24 цен-
тиер үтүү ыан 18,5 центне-
рин государствога тутта-
раллар. Ити — былырын-
нытаагар лаппа ордук.

Отделение үрдүнэн 114
ынах искусственнойдык сна-
мэлээнэ. Бу эмнэ куһаҥа
суох көрдөрүү.

А. ГОТОВЦЕВА.

Аасыт сыллаахха ленин-
скай коммунистической су-
буотунуука кыттан 13
№2-дээх - СПТУ коллектива
500 солх, үбү патиетка
фондугар килэрбитэ.
Профтехучилище үөрэнээч-
чилэрэ, учууталлара уонна
инженернэй-техническэй
үлэһиттэрэ быйыл В. И. Ле-
нин төрөөбүт күнүн көрсө
хонуга үлэ быраабынныгар
өссө тэрээһиннээхтик тах-
сан 550 солх, суумалаах
үлэни толорорго соруктан-
нылар.

Училище директора А. С.

Былырыныгытаагар ордук буолуоба

Шинигин председателлээх
субуотунууку тэрийэр ко-
миссия муһуулар субуо-
тунуука 320 иһини өттөр
мөс сөбүтүөлүкүгэр, терри-
торияны тупсаран өгөрүүгө
туруорарга, 6 автомашина-
ны уонна 2 тракторы сы-
һарарга, ити күн барыта
400 кубометртэн итээһэ
суох өттүк маһы бэлэм-
ниргэ быһарылыһа.

Е. КАЖЕНКИНА,
хаймат общ. корр.

Бу күнүөргө, син дойду
бары атын муһууларыгар
курдук, бийиги промком-
биннаппыт коллектива ССКП
исторической XXVI съездин
үтүө сабыдыалынан өлөрор,
үлэлиир.

Советскай коммунистар
саамай үрдүкү форумна-
рыгар бийиги республика-
бытыттан баран кыттыбыт
түөрт рабочай делегат та-
һарбыт ыһырыларын бий-
иги эмнэ улахан сэгээ-
риннэн көрүстүбүт. Дойду-
бут сайдыатын-үүнүүтүн

Б у г у н н ү г э д ь у ө р э л э э х т и к

сага сабахтарын арыһыт
XXVI съезд кыттылаахтар-
а бийиги күнүөртит баа-
радай сорууттарыгар дьүө-
рлээх сонун баччымынарын
ойообот буолуохха сатам-
мат.

Бийиги F-65 пилорама-
быт, тоһо да эргэрдэр,
оройуон совхозтарын, атын
тэрилтэлэри, бириддилаан
ыаллары эрбин матыры.
Йаалларынан хааччыһыга

«Партия уураахтарын — олоххо!»
М. М. Погребенская художник плаката.
ССТА фотохрониката.

РАБОЧАЙ ДЬОННОР БЫҺААРЫАХПЫТ

«Пятилетка хас биридди
күнүгэр — үлэ үрдүк
өгөрүмтүөтүн уонна хаа-
чыстыбатын!» дьэн дьы-
нигн үлэлииртэ быһаары-
кан ССКП XXVI съездин
рабочай делегаттара В. С.
Медведева, О. С. Самсо-
на, М. С. Третьякова уонна
А. Ф. Трунова республикага
таһарбыт ыһырылар бий-
иги «Сельхозтехника» хол-
боһуктук коллективтаа
улахан сэгээриннэн көрсү-
лүннэ. Кырдык дьэһэн,
партия туруорбут баара-
дай сорууттарын быһаарыга
рабочайдар баһылыр-ко-
һулүүр оруоллара, айым-
нылаахтык ылсыылара
эрэйиллэр өйдөнөр. Ол
да иһин бу баччымы бийи-
га, быһаччы производста-
го үлэлииртэ, ордук
чугас.

Бийиги өрөмүөнүүр мас

төрсөйбүт аасыт пати-
еткага ситиһилээх үлэ-
гин тэтимин чингэтэр, удар-
най вахтаны салгыыр со-
руктаах. Ол, билээн турар,
хас биридди рабочай түс
бэйэтин эппиэттэһтээх,
айымнылаах үлэтигэн ту-
тулуктаах буолуога. Бэйэм
трактордар, аһылыктарын
нессостарын көрбүн — истэ-
бин. Үлэм графикын туту-
һан иһэбин. Съезди көрсө
ылыммыт эбэһээтэһистэ-
бин 130,4 бырыһыан то-
лорбутум, бу күнүөргө
кварталлаарыбын ыллар-
дым дьэн бадалаахпым. Оччо-
уна сыллаабы кирбикни да-
һаны аларга сөптөөх акы-
лаат уурулуо этэ.

И. ПУДОВ,
өрөмүөннээччи-спесарь,
коммунистической
үлэ ударнига.

Саас тоһо дьэһэн кэлэн,
туорахтаах культуралары
ыһыы чугаһаан испитин
иһин, арай, бийиги оро-
йуоммут совхозтарын бур-
дугу үүннэрээччилэрин ула-
ханык долгуппат.

Киилэр субу күнүөрдээ-
ри уталыһыллыбат сору-
ктыттан бириддэриннэн
сизмэ бурдугу кондиция-
тыгар тийэ ыраастааһын
буолуохтаах этэ. Бу ый
иһинэн Карл Маркс азы-
нан совхоз 300, Субуруус-

Сааскы ыһыгы чугаһаан истэбинэ САБАЛАНА ДА ИЛИК

кай 160, Эрилик Эристин
210, «Чурапчы» совхоз 140
тонна сизмэни ыраастаах-
таахтар. Хомойуох иһин,
баччааһыга дьэри бири да
сиргэ үлэ садалана да
илик. Карл Маркс аатынан
уонна Эрилик Эристин
аатынан совхозтарга элек-
троэнергия суоҕа атахта-

бытын курдук быһаара са-
тыллар. Оттон Субуруус-
кайга, тоһо эмэ эрдэттэн
этин баарын үрдүнэн, ха-
сааһын олох тахса илик,
оннооһор сизмэни ыраас-
тыыр массыналарын ха-
һан өрөмүөнүүллэрэ бил-
либэт. Оттон «Чурапчы»
совхозка баара-суоҕа үс

остоолбо туруоруллубакка
сизмэни ыраастыыр сиргэ
электролиния тэрдиллыба-
ка турар.

Сага патиетка бастакы
сааһыгар совхозтар хайаан
да ырааһынан кондиция-
тыгар эппиэттиир сизмэни
ыһахтаахтар. Онон субу
күнүөртэн сизмэ бурдугу
ыраастааһын садалаахха
наада.

Е. СМЕРНИКОВА,
семенной лаборатория
сизмидиссэй.

Толорууну
хонтурооллубут

НЭМ ДАБАНЫ БЫТААННАР

Оройуонга капиталнай түтүүнү хаалыттан таһаар уонна патиетка бастаах сылынаабы. Былааннары толорууну хааччылар райсовет исполкомун быһаарытынан быйыл олуньу 1 күнүттэн муус устар 1 күнүгэр дээрн деловой майы согоуопкалааһыныа итээнэ таһыга ударнай ыдар биллэриллибиттэрэ. Онуоха социалистической куоталаһыны усулуобуйата бигэргэтиллибитэ, тэрийнэхтээх туһааннаах салаааччыларга болдообор тириэрдиллэн турар.

Бу дьаһал хайдах олоххо киллэриллэрэй?

Тутуу майы согоуопкалааһыны совхозтар уонна хайааһыстыбаннай тэрилтэлэр үгүстэрэ хойутаан салааһылар. Ол түмүгэр 41850 кубометр тутуу майа былааннамытыттан аһара даһаны таһылла илик. Бу күнүгэр оройуон үрдүнэн 32 трактор онкугар 28, 20 лесовоз онкугар 19, 141 киһи онкугар 136 үлэлики сыдыаллар. Көстөрүн курдук, сөптөөх аҕай таһына, үлэһит күүс туруоруллубут курдук.

Совхозтартан Балачча тэрийиннээхтик «Чурапчы» ылыста: 7000 кубометр былааннаабыттан 2330 кубометрын объектарга таста. Атын хайааһыстыбалар күтүүннээһи онкорботулар. Савмай улахан былааннаах (9 тыһ. кубометр) Карл Маркс аатынан совхоз 1734 дүн эрэ киллэриннэ. Майы согоуопкалааһыныа эриликтер ордук хааллылар, баара-суоҕа 500 кубометры мистэһэ тастылар. Бу совхоз Хадаердааһы (управляющей П. П. Тарасова), Хайахсытааһы (М. Е. Васильева) отделениелара баччааҕа дээрн биир даһаны бэрэбинэни тыаттан киллэрэ иликтэр. Мугудайдар эмиз итинэн ордуга суохтар.

Оройуон баар-суох тутар-танар тэрилтэлэрэ—«Якут-сельстрой» мехучастота уонна «Якут-колхозстрой» ТМУ-га деловой майы таһыга эмиз көһүүннүк сыһыаннаһаллар. Холобур, мехучасток 1150 кубометр онкугар сыччах 381 кубометры таһына. Балачча элбэх былааннаах дьаһ-уот уонна коммунальнай хайааһыстыба управлениета эмиз быһаарыны таһаарда. Оттон «Сельхозхимия» холбоһук биир да бэрэбинэни киллэрбэни олоһор. Промкомбинат даһаны бэйэтин 2200 кубометрын таһытын тэтимэ бытаан собус. Арай лесхоз салаалтота эрэ 400 кубометры согоуопкалаах, тэийэн былаанна толорор кыахтаһа.

Ударнай ыдар түмүктэнэллэрэ субу кэллэ, уонча хонук хаалла. Онон туһааннаах салаааччылар күнү-дьылы ыһпакка бу үлэһэ суһал хамсатыллаах дьаһаллары ылаллар ээрийнэлэр.

П. ГАВЫШЕВ,
оройуон архитектора.

Бүгүн бастыһнар кирбиилэрэ—сарсын коллектив нуормата ОРОЙУОН 1980 СЫЛЛААҔЫ ЧЕМПИОННАРА

Михаил Иннокентьевич
ИВАНОВ

Кинини билигин оройуон барыта билэр. Кини ситиһинлэрэ ыраах Нерюн-грига тийэ иһилиннилэр. Ону Михаил Иннокентьевич соторутааҕыта оройуон делегациятын састаабыгар кирсэн шэфтээхтэригэр. Саха сириг Согуруу өтү-күэһи чоһтоох разрейы тутуууччыларга, ылдыһы-гыы сылдьан бэйэтэ итэ-йэйдэ.

Кини сүөһү икитигэр культура эйгэтигэр үлэлики сылдьан бэйэтин баһа өт-күнэн кэлбитэ. Ол онус пя-тилетка иһиннэ этэ. Онтон ыла таһаарылаах үлэтинэн үрдүк ситиһиннээн бар-быта, «Чурапчы» совхоз эриэ-дэхси үлэлиир биир чулуу ыһыһыксытынан буола үүмүтэ. Ааспыт снл түмүгүнэн кини Фу-ражнай ыһабын ахсыттан 3217-кии кг үтүү ыһа оройуон чемпионунаан буола, норуот хайааһыстыбатын бастыһнарын республика-тааһы елетугар икис тэ-гүлүн кыттар чэһэс ти-гистэ.

Чулуу ыһыһыксыт Арыы-лаахха «Эрчи» комсо-мольской-ыччат фермаһа старшайдыр, коллектива бастыһнар хэһэлэригэр таһарыгар быһаарар оруу-лу ылла.

Татьяна Николаевна
КСЕНОФОНТОВА

Эссе 1979 сыллаахха фуражнай ыһабын ах-сыттан 3324-түү кг үтүү ыһа оройуон чемпионун үрдүк аатын ылбыта. Ол ситиһинин онус патиетка түмүктэһиннээх сылыгар өссө чыгатан ыһабын ах-сыттан ортотунан 3486-лыы кг үрүк илгэни үрүлүтэн оройуон абсолютнай чем-пионун үрдүк аатын ылары ситистэ.

Билигин Татьяна Ксено-фонтова Москвага Тимя-рзовской академияда үө-рэнэ сылдьар. Кини Диринг орто оскуолатын бүтэрэн баран үлэһэ үлэһиһиллэ оскуолатын Эрилик Эрис-тин аатынан совхоз Ха-даердааһы отделениетын «ЫСЛКС 60 сыла» комсо-мольской-ыччат ферматы-гэр биллиилээх ыһыһык-сыт А.Т.Кузьмина салаа-тынан барбыта. Кэлин наставнигы солбуйан фер-матыгар бэйэтэ старшай-даабыта. Алексеевскай оройуон чулуу эдэр ыһа-ныксыта Г.Ефимова ба-чыһымынан патиетканы тү-мүктээн баран кыйыһылаах үлэ эстафетатын бэйэтин болгыгар туттарбыта. Үлэ-лики сылдьан эдэр ыһа-ныксыт улуу Ленин пар-тиятын кэһкэтигэр киир-битэ.

Петр Егорович
ДЯЧКОВСКИЙ

Эрилик Хайахсытын сыл-гыһыта П.Е.Дьячковскай ааспыт патиеткада улахан сылыны 97,6 бырыһаан тыһыһаах иппитэ, кулуу ыһыны 73,5 бырыһааҕа тэридибитэ. Ити көрдөрүү-түнэн кини сылыны итэһэччилэр Бүтүн Союз-тааһы субэ мунуһахтары-гар кыттыбыта. Саха АССР Верховнай Советын Прези-диумун Бочуотунай Грамо-татынан набоерадалаһыта.

Петр Егорович ааспыт сылга улахан сылыны 99,3 бырыһаан тыһыһаах итэн, 80 бизэтэн 71 кулуу (88,8 бырыһаан) ыһаан оройуон чемпион сылыһытынан буолар чыһэтэннэ. Кини ситиһинин салгыы чыһа-тэргэ, партия XXVI съез-дин уураахтарын олоххо киллэриннэ бэйэтин сэмэй кылаатын киллэрэргэ кы-һанар. Съезэ тыа хайаа-һыстыбатыгар бастаах со-рук быһыһытынан аһыһык-ка кырыһыһыһыһыны ордук билиһнэрэр көрүг-нэри (туох ханнык иһиннэ, эти) онорууну элбэтиги ту-руорулуна.

Опыттаах сылыһыт бу савасы күнүгэр бэйэтигэр уонна бииргэ үлэлиир та-баарыстарыгар ордук үр-дүк көрдөбүллээх.

Петр Николаевич
РЕШЕТНИКОВ

Карл Маркс аатынан сов-хоз Бахсытааһы отделение-тин кырыһаххаа хара са-һылы итэһэччигэ П.Н.Ре-шетников аһардас үлэти-гэр эрэ үрдүк көрдөрүү-лэри ситиһэр буолбатах. Коммунист, партиянай тэ-рилтэ секретарын солбу-йааччы быһыһытынан үлэ-лиир коллективин, совхоз отделениетын обществен-най олоһун биир активнай тэрийсээччи, көбүлээччи.

Хас биирдин кыһыл май-гыһыт-сигилигин үчүөттөөн көрөр-хараһар, ордук са-тарыы, төрөтүү кэмнэри-гэр болсомотугун уураар буолан эки сылларга туруктаах көрдөрүүлэри си-тистэ. Онус патиетка тү-мүктэһиннээх сылыгар партия учареттаах XXVI съездин көрөс үрдүһили-бит эбэһэтэлиһтибани ыһы-нан үлэһэтэ уонна хас биирдин ийэ саһылтан ор-тотунан 3,96 оһону төрө-төн оройуон чемпионунаан буолла. Кини үлэлиир кол-лектива эмиз ити үрдүк ааты ылла.

Бу күнүгэр чемпион саһыл итэһэччи саһа пати-етка бастаах сылын тө-рөөсүн ыһыһа кичэллээх-тик бэлэмнээр.

Николай Семенович
МАКАРОВ

Сүөсүһүт 1978 сылга тулпут борооскуларын ба-рыларын тыһыһаах иппи-тэ, хас биирдинлэрин 101-дин килограмм төлөһүппү-тэ. Нонүө сылыгар кини 71 ыччат сүөһүнү ортоту-нан 135-тии килограмм улаатыннарбыта. Николай Семенович кэһиһи 4 сыл-га хыһыһын борооскуну, сайыһын субан сүөһүнү иттигэ идэтиһэн үлэлиир.

Чакыр төһүү рабочайа Н.С.Макаров 67 бороос-куну сүтүгэ суох итэн, хас биирдинлэрин 135,5 килограмм төлөһүппүтүн иһин 1980 сылга оройуон чемпион борооску көрөөч-чүтүн аатын ылла. Кини, бэйэтэ эрэ үчүтэйдик үлэ-лиир буолбатах, бэйэтин баһа опытыгар эдэрдэри уһууар.

Николай Семенович пар-тия XXVI съезигэр Саха сириттэн рабочай делегата-тар республика үлэһиттэ-рингэр ыһырыһыларын и-тинник биһирнир уонна бэйэтэ онно аппэһиттир-дик үлэлииргэ дуулууар. Хас күн ахсын—үлэ үрдүк онкорумтуогун уонна бас-тыһа хаачыһыбатын—кинн эмиз итинник дөһһиннэ үлэлиир.

Кэтит Күөл борооску көрөр звенота

Ыччат сүөһүнү төлөһүтүүгэ Хайахсыкка Кэтит Күөл звенота идэтиһэн үлэһэбитэ хаһыс да сыла. Билигин манна уонтан та-са буолан үлэһилилэр. Кинилэр бэйэлэрин иккун ардыларыгар күнүтэ куоталаһаллар.

Ааспыт сылга бу комсомольской-ыччат коллектив 327 борооскуну 98,7 бырыһаан тыһыһаах итэн уонна хас биирдинлэрин 103-түү килограмм төлөһүтэн оройуон чемпион борооску көрөр звенотун аатын ылбыта.

Быйыл манна эдэр рабочайдар 295 бо-рооскуну кыстатан эрэллэр. Кинилэр тул-пут сүөһүлэрин эһирэллээххэ итэр уонна хас биирдинлэрин төрөлхөйдүк төлөһүтэн күөххэ үктэннэрэр биир бигэ дуулуурдаах-тар. Кыстык ааспыт бһэс ыһын түмүктэрэ күһөһөнэ суохтар: борооскуларын сүтүгэ суох итэн, хас биирдинлэрин ортотунан 78-тыы килограмм төлөһүтэн иһэллэр. Мөнтөн саас бу тэтимнэрин ыһычтыбат ба-балаахтар.

Болтоҕо субан сүөһүнү көрөр звенота

Субуруускай аатынан совхоз сүөсүһүтэ-рэ быһырыһын мэһиһиһи көдүүстээхтик туһанан субаннары төрөлхөйдүк төлөһү-түүгэ, уотууга үрдэтиллибит эбэһэтэли-стибэни ыһыһаан республикада ыһырыы та-һааран үлэһэн тыһырыгар чыһэтээхтик турбуттара. Ордук үрдүк көрдөрүүнү Бол-тоҕо отделениетын коммунист С.Н.Кар-тузова салайар звенота ситиститэ.

Сизой Николаевичтаах сайыһыгы ыһарга зоотехническай ирдэбиллэри кытаанахтык түтүһан, ткеневай препараттары саталаах-тык киллэрэн сүөһү үчүгэйдик төлөһүү-түн ситиститтэрэ. Оттон балаһан ыһын ик-кис аһарыгар 178 сүөһүнү уотар площад-када туруорбуттара. Онон бу звено госу-дарствода туттарбыт сүөһүтэ ортотунан 386 кг үлэһэбитэ. Ити эбэһэтэлиһтибэттэн 36 кг үрдүк буолбута. Надбавкада сүөһү 73 бырыһыана барбыта.

Ити үрдүк көрдөрүү иһин звено оройуон чемпионун үрдүк аатын ылла.

Бахсы саһылы итэр фермата

Онус патиетка кэһиһи кыһырыгар Карл Маркс аатынан совхоз Бахсытааһы отделениетын саһылы итэһэччилэрэ (фер-ма савиздиссэе Ф.Ф.Винокурова) ту-руктаах үрдүк көрдөрүүлэри ситистилэр. 1979-сылга коллектив 96 ийэ саһылтан хас биирдинлэриттэн ортотунан 3,3 оһону ыһаан оройуонга бастаабыта. Оттон аас-пыт сылга ийэ саһыл ахсыттан 3,55 оһону ыһаан көрдөрүүтүн өссө тупсарда, оро-йуон чемпионун үрдүк аатын иккитээн сүктэ. Кыһылы итэһэччилэр комсомолка В.Абрамова, ССКП чилиһэ П.Н.Решет-ников ааспыт патиетка сылларыгар оро-йуон чемпионнарынан буоллулар.

Чемпион коллектив кырыһаххаа хара саһыллары көрүүнү-хараһыны сыл ахсын тупсаран, күнүһэи режими кытаанахтык тутуһан дьыл кэмттан, саһыллар туруу-тыттан көрөн аһыһык сөптөөх рационун слохтоон үрдүк көрдөрүүлэри ситиһэр.

Кыһылы итэһэччилэр саһа патиетканы тэрэһиннээхтик салааһытылар.

★ ҮРДҮК ИТЭБЭЛИ ЫЛЛА ★

Эрилик Эристин аатынан совхоз Хоптобо-тааһы отделениетын би-ригэдьиһиннэн Г.Г.Кузьмин үлэлиир. Кини быһырыһын Советскай Армия кэһкэтигэр су-пууспалаан кэлээтин

кытта бу аппэһэтээх үлэ-сэ туруоруллубута.

Бүгүһү салааааччы аһардас үлэни тэрийээч-чи, хонтурооллааччы буолбатах, кини бэйэтэ көбүлээччи, бастыһ об-щественник. Ону Г.

Кузьмин холобуруттан эмиз көрүүххэ сөп.

Урунку өтүгүр сылга 2-3 биригэдьиһи үлэри-һин айдаан буолара, үлэ да ол тэһэ ыһыһы-лара. Гаврил Гавриль-евич бу дуоһунаһа ана-

ныһыттан үлэ дьэ сүн-һүн булан эрэр.

Соторутааҕыта эдэр биригэдьиһир ССКП чи-лиһнигар кандидаттынан ыһыһына. Киниэхэ ити үрдүк итэбэл.

Т. СОКОЛЬНИКОВ.

Бастмч ОПЫТ

СЫРАЛААХ, АЙЫМНЫЛААХ ҮЛЭ КӨСТҮҮТЭ

Сылан орто оскуолатын географияба кабинета

КИНИ өссө Дирингэ учууталыыр кэмгэр үөрэтин кабинетнай систематын олоххо киллэрингэ бири көсүлээччи, тэрийээччи быһытынан биллибитэ.

Онтон Кытаанах орто оскуолатыгар директордабыта, Онно кабинеттары тэрийини бастагы уочараттаах сорук быһытынан туруорбута. Адыах сүл иһигэр оскуола оройуонка кабинеттары оңорууга холбоуру көрдөрбүтэ. Онуоха директор Е. Д. Макаров үтүэтэ-өнгөтө улахан этэ. Кини кабинеттарын көрөөрү, опыт ылаары араас сирдэртэн, ол иһигэр атын оройуонкартан тийэ, учууталлар делегациялара кэлитиллэр буолбуттара. Кытаанахтар үлэлэрин опыта республикада биһирээммитэ.

Егор Дмитриевич кинини Сылан орто оскуолатыгар үлэллэр: бастаан директордабыта, билитин—географияны үөрэтэр. Кини оскуола материальной базатын бөдөрөгүтүгэ, ордук предметтеринэн кабинеттары тэрийингэ элбэх сыра-тын, билитин—көрүүтүн биэрдэ. Ол курдук, бэйэтин кабинетын таһынан сабыылаах тирк тутууга, производственной үөрэхтээһин кабинетын тэрийингэ, мастерской дыктин көһөрөн адалан тутууга—барытыгар Егор Дмитриевич элбэхтэ сүүрдэ-көттө.

Бүгүн биһиги Егор Дмитриевич тэрийбит, үлэллэр кабинетын туһунан кэпсэхпитин бастарыбыт.

КАБИНЕТ тэриллэрин, механизмын барытын учуутал үөрэнээччилэринини оңорбуттар, үгүстэрэ механизированнайдар, электричество көмөтүнэн үлэллиллэр.

Дуоска сирэйэ сыбарыйар. Хагас диэки астааха, магнитнай дуоска көстө түһэр. Аны ону сыбарыттаахына, дуоска үрдүнээби матовый таска тыгаргына туруоруллубут фильмоскоп, таблолар бааллар. Саамай түгүһтэ—сини трансформатор.

Дуоска хагас өтүгэр—карточкалары уураар долбуурдар, ука диэки—тематическай папкалар, атын литератураны уураар сирдэр. Уһаа таблицаны, картаны ыйыыр хамсыыр рей-

калар оңоруллубуттар. Дуоска үрдүнэн, эппипит курдук, алта матовой тас экраннар бааллар.

Кылаас иннигэр, биллэн турар, учуутал остуола турар. Ол эрэри бу, этэргэ дылы, иһа истаах остуол: ука тумбатын арыйдааха, араас өнгөөх уонтан тахса кнопкалар, элбэх проводтар көстө түһэллэр. Бу—салайар пульт. Учуутал уруок иннинэ дуоска түгүһтээби трансформаторы холбуур. Онтон ыла салайтаны остуолуттан ыттар.

Парталарга розеткалар оңоруллубуттар. Уруок сабыыныгы парталарга аналлаах планшеттары тарбаталлар, олорто анал кээмэйдээх кумааыга суруллубут соруудахтары тарбаталлар. Ол экиннэтин уруокка хардары сибээс кымытынан оҕолор биллэлэрэ бэрэбиэркэлэнэр. Соруудагы адалан баран үөрэнээччилэр электрическэй указканан планшеттарыгар эппиэттэрин көрдөрөллөр. Таба эппиэттээххэ, дуоска үрдүгэр кыһыл лампа умайар, сыһастаахына—умайбат. Итинник 8 сигнальной лампа баар, а э. 8 үөрэнээччи тэтигэ контуруолуохка сөп. Итилэр оңорууга Егор Дмитриевичтээх мотоцикл—кэли сисмалыыр лампаларын туһамыттар.

Били учуутал остуолун тумбатыгар баар кнопкалартан 8-тара парталары кытта сибээстээхтэр: бирдэстэринэн кодосноп холбонон, атын иккинэн диаскобу үлэлттилэр, сорохтор киноаппараты экин кытта сибээстээхтэр. Уопсайынан, учуутал кылаас үлэтин бири сиртэн турар салайар.

Дуоскага электротаблица ыйанар. Үөрэнээччилэр онно тахсан эмиз электроуказка көмөтүнэн элпээттиллэр. Онуоха принцип бири: табата эппиэткэ уот умайар, сыһастаах—суох. Баар үөрэнээччи адыахтык сагаран эппиэттирэр буолуо дим саныахтарын сөп. Суох, онуок буолбатах. Төттөрүтүн, кэпсэи-кэпсэи указканан сыбарытан иһэн, бири этэргэ дылы, тылыттан хэптерин (сыһыан) сөп.

Уруок кэмгэр кинини

туһанар буоллаахына, учуутал эмиз остуолга турар барытын оңорор. Кылаас кэтэбинээби ыскаап аана, түннүк быһа бэйэлэрэ аһыллаллар. сабыла аллар, киноаппарат бэйэтэ тахсан кэлэр, дуоска экран аһыллар, кини көстүбүтүнэн баар. Наадалаах түгүһтэ кини тохтолулуон эмиз сөп. Түннүк сабыллыбыт кэмгэр дуоска үрдүнээби 3 электротабла туһанылаллар.

Көһөрүллэ сылдьар электротаблица эмиз кэрэксэ биллээх. Манан уруокка эрэ буолбакка, пареманага оҕолор бэйэлэрэ дырыктаахтарын сөп. Таблица сир шарын көртөтүгэр сыһаннаах араас боллуруостарга эппиэти биэрэн сөп.

Мындырдык толкунданан айыллыбыт итинэн да атын оңоһуктар суох буолбатахтар.

КӨРДӨРӨН үөрэтин туһунан. Егор Дмитриевич диапозитивтары бэйэтэ оңорор. Фотоаппаратынан наадалаах устан баран, негативтан позитивнай пленкага таһаарар. Ол кини икки астыкүлээс кыбытан, сыһыанан талыт диапозитивын бэлэмниир. Олор биридин материаларынан, дойдуларынан тус-туһунан хараллаллар, анал этикеткалаах хааларга угуллулар.

Аны турар кымылларга, көрдөргө, үүнээйилэргэ аналлаах 3 кыһыл кинигэ баар. Дыннэнэн, олор мөстастаах кинигэ саба кээмэйдээх дыоусу дааһыттар. Онно араас хаастаахтар тейаларынан ууруллубуттар.

Целлофаннан буклет оңоруллубут. Ол буоллаахына 10 сиртээх. Сиртэргэ А-4 кумааы баттаргына толкундамыт. Оттон кумааыга 31 араас дойдуларга сыһаннаах өнгөөх ойуулар сыһарыллыбыттар.

Улуу айанныытарга, муоранан устатчыларга аналлаах альбом эмиз кэрэксэниэн сөп. Бири тэг кээмэйдээхгына моторизтарин фотографиянан хос устан оңоруллубут. айанныыттар сылдьыбыт суоллара картга уруһуйдамыт, ол туһунан ыспыраатка суруллубут.

Көрдөрөн үөрэтин сред

стволара итинэн эрэ бүтүлүтэр, элбэхтэр. Холбоор, иленик баар. Уруок кэмгэр үөрэнээччилэр икки ардыларыгар күрэхтэһинлээх дырыктары тэрийин бэйэтэ туспа көдүүстээх буоллааччы. Ол иһин Егор Дмитриевич оҕолор ахсыларын тийэргына фото-материалынан материалдар, дойдулар контурдарын трафарет оңорбут. Онно үөрэнээччи кумааыга ууран карта оңорор. Ол кинитан барыларыгар тэтигэ бэрэбиэркэ оңоруллубут сөп. Холбоор, Хотугу Америка улахан өрүһүн, таас чох хостонор сирдэрин, о. д. а. көрдөртөө дин буолар. Түмүгэр учуутал бэлэм картатынан тэтигэ соруудагы түгүһтэ бэрэбиэркэллэр. Итинник трафареттар V—VII кылаас-тар программаларынан планета сүүһүнэн дойдуларынан оңоруллубуттара сыһаах үлэ түмүгүн кэрэксэллэр.

Араас картотекалар 23 темаларынан араарыллан аналлаах мистээлэргэ ууруллубуттар. 200-тэн тахса диапозитив, 630-тан тахса биридин уруоктарынан булааннар муньуллубуттар, тус-туспа дойдуларынан, куораттарынан экифильмнэр 10-тан тахса лиэнтэлэрэ бааллар.

Бу кабинет бири уратытынан уруокка туттуллар барыта түгүһтэ ылан туһанылларгына күөмүрдэммитэ, ыйанныыттыгыта, этикеткаламмыта, сааһы-

ламмыта буолар.

СЫЛАН оскуолага географической площадкатынан эмиз хайыанан сөп. Манна оңоһук эмиз бэрт элбэх. Орто кинитээх хардыһы быһаарар 15 м усталаах олбуор, күб, квадрат макеттара, о. д. а. бэрт сонундук көстөлөр.

Площадкага сылаас измиз уруогу ыһааха сөп. Учуутал остуола, кылаас ыскамыйкалары, дуоска, оҕолор хайысханы быһаарарга, чертэжтүүргэ аналлаах остуоллаахтар. Флюгер, снегомер, осадкомер, высотометр, күн үрдүгүн быһаарар гномон, олохтоох матырыйаалтан оңоруллубут нефоскофическай сетка экин бааллар. Гигрометр, барометр, термометр-дар турар будкалары учуутал салаататынан оҕолор бэйэлэрэ оңорбуттар.

Площадка кыһын даһаны үлэтин тохтололугун ыраас хаарга тыргыллыбыт ыллык туоһулуур. Дыһуурунайдар тыал күһүн, салгын температуратын, хаппан быһаарымытын, хаар теһа эбиллэрин быһаараллар.

Манна эмиз олохтоох матырыйаал элбэхтик туһаныллыбытын, оңоруута тус-тубайын, көстүүтэ үчүгэин бэлэтээбэт буолуохка табыллыбат.

География куруһуога 63 оҕо дырыктанар. Занятиелар көтүлүлүбүккэ, булаан быһытынан ыһаа-лаллар эбит. Куруһуогу салайыһа 8 оҕоттон састаптаах актив үлэллэр. Кини соруудахтары эмиз биэрэн сөп.

Үөрэнээччилэр куруһуока арааһы биллэлэр-көрүллэр. Кинилэр айыл-даны күн ахсын кэтээн көрөн анал сурунаалы, стан-дэни үлэлэтэллэр. Ону ба-рытан уруккуну-хойуккуну кытта тэтигэтик принци-нэн ыһааллара бэлэ. Кэ-тээн көрүү түмүгүнэн ый ахсын «Наши наблюдения» дин бюллетень тахсар. Куруһуок оскуолага кини-бит иһини сэтээрдер анал муньунтаах.

Айылга харыстыбылар араас өртүтээх үлэ кэрэксэбиллээхтик тэриллэр. Ону барытын кэпсэи охсор кыаллыбат. Бири холбоуру эрэ ахтыһы. «Мин төрөө-бүт айылбаһын таптыһыһа» дин сочиненини суруй-буттар. Онуоха ик хоһоо-нун, грамматическай та-һымын тэгэ автор айар дыоубура, научнай билитэ бэрэбиэркэлэммит. Бастыг үлэлэр уопсай истингэ та-һаарыллыбыттар, атыттар уруокка экин матырыйаал быһытынан туһаныллы-быттар.

Егор Дмитриевич иккис сыһын киноружого үлэ-лэтэр.

Кылгастык биллһиннэр, дэххэ итинник. Ол эрэри Е. Д. Макаров үлэтин кэрэксэбиллээх опытын мист-тээ сылдьан көрөн, кол-лективын уонна тус бэйэ-тин кытта көрсөн кэпсэти эрэ үчүгэйдик биллэххэ сөп.

П. СПИРИДОНОВ,
норуот үөрэтирин
туһуна.

Снимокка: Е. Д. Макаров
уруок кэмгэр.

Кыһыл хаалтыстаах комиссардар түмсүүлэрэ

Сотурутаабыта биһиги оройуонмут кинигэр икки оройуон—Алексеевская уонна Чурапчы—старшай пионер-баһаатайдарыгар уонна Пионердар дыктэрин үлэһиттэригэр «Үүнэр көлүөнэни идеяны-политическай интин» дин темада семинар буолла.

Семинарга старшай пионер-баһаатайдарга уонна Пионердар дыктэрин үлэһиттэригэр тус туһунан тэриллэбит опыт астаһыһытыгар мето-дистар, пионер-баһа-тайдар үлэ кэрэксэбил-

лээх кымылларын туһу-нан кэпсэтиллэр. Алек-сеевская оройуон Пио-нердарын дыктин ме-тодига А. А. Морхоева, куруһуоктар салайаач-чылара Э. Г. Андреева, Н. А. Слепцов, А. И. Соф-ронова уо. д. а. бэйэлэ-рин ыһаа үлэлэрит-тэн биллһиннэринилэрин иһиттилэр.

Итини сэргэ семинар кыттылаахтара саага үккүүлэри үөрэттилэр, ритуэл-чааһы ыһаа-лаллар. Ыһаабыттар биһиги оҕо-лорбут прикладной ис-кусствога оңоһуктары.

XXVI партийнай съезди аналлаах быһаапкаларын көрдүлэр. Оло спортивной оскуолатыгар тэриллэбит Спор-тивной, Хатылааһы Комсомольская албан аат музейдарыгар сы-рыттылар.

Түмүгэр инниник да-һаны икки ыаллы оро-йуон кыһыл хаалтыстаах комиссардара манник түмсүүлэри, бэйэ опы-тын астаһыһыны тэри-йэр, үлэлэрин салааты-нан утумнаах сибээһи олохтуур бадалаах тар-бастылар.

М. СИВЦЕВА,
Пионердар оройуон-наагы дыктэрин
директора.

КОМИ АССР. Воркута 2000-тан тахса үөрэнээччи-лэр Пионердар дык-тарыгар сылдьан араас туһалаах дыоубурдары ба-һыһыллар. Дыбарыас ССРС НХСБ-тын кыттылаага.

Снимокка: манна эдэр натуралистар дырык-таныллар. ССТА фотохрониката.

ХАҢҢЫ САЙДА ТУРУОХТУН

Сүүрбэттэн тахса сыл-лааһыта Хайахсыт сэтте кылаастаах оскуолетыгар директорунан үлэтин сыл-дьыбытым. Подколлектив-ныт бэрт иллээх, үлэсэ дыоубурдаах этэ. Үөрэти билии да, оҕо дыксийи-линнэтэ даһаны күһаана суога.

Учууталлар, хаһан ба-дар буоларын курдук, кэ-тилик общественной оло-бор, колхоз производст-вотыгар активнайдык кыт-таллара, куустара тийэри-ни көмөлөһөллөрө. Мин М. С. Кондратьева, И. Я. Со-бекин, Н. Н. Павлов, И. Д. Егоров, М. Д. Дорофеев уо. д. а. курдук оройуон бастыг учууталларын кыт-

та Хайахсыкка биригэ үлэ-лээбит сылларбын күндү-түк санаабын. Очотоосу-га үөрэммит оҕолор били-дыбытым. Подколлектив-ныт бэрт иллээх, үлэсэ араас специалист буолан нуруот хаһааһыһытатыгар үлэли-хамсыы сылдьалла-рыттан биһиги, кырдыаас учууталлар, ордук үөрэбит.

Хайахсыт оскуолатын под-коллектива үйэ агарын ус-тата ычаты коммунисти-ческой интингэ муньун-мут бааһы опыта, үтө үгүстэрэ өссө хаҥы, сай-да туралларыгар баһара-бын.

Р. Х. КРИВОШАПКИН,
Саха АССР нуруотун
хаһааһыһытатын
үтүөлээх үлэһитэ.

ПЕРСИДСКЭЙ ХОМО ЭЙЭ ЗОНАТЫНАН БУОЛУОХТААХ

Персидскэй хомо зона-
тыгар кинини событиеларга
планета бу итин тую-
чуматыгар быһыны-майгы
ураты кутталлааһын көр-
дөрүлэр. АХШ уонна
НАТО атын дойдуларын
милитаристскэй бөлөмнө-
ннэлэрэ өмнөкө күүһүр-
бутун түмүтүр бу оройуон
эйбэ уонна аан дойдута
куттал суох буолуутугар
ыраахтык суоһуур бу-
рухтаах онкуутааха кубу-
лутулунна. Регионига ты-
һааһын байыаннай ир-
сээн баһаара өрө күөдү-
һэн тахсарыгар кыһымы
өрө савар наадатын кур-
дун күүһүрдэ. Барыта
НАТО сабиланилээх күүс-
тэрин кылаабынай коман-
дуюһаа америкаанскэй
генерал В. Роджерс, аан
дойду сэринтэ буолар
кыаһын ырытан туран,
соторутаабыта бачаапка
бизрбит интервьютүгүр:
«Этиэнэ ирссэн күөдү-
һүн саамай тодоостоох
оройуона—Востоккэй Вос-
ток—Персидскэй хомо—
Индийскэй океан»,—дээн
далаба этиэ дуо.

Манна дэлби тэбик кут-
тала хайыһы-үйэ снл ага-
ра буолбут правскай-кран-
скэй ирссэн салтана ту-
рарын түмүгүр ордун ди-
ринтир. Колонизаторлар
сараартаа уонна баһылык-
таа(!) дээн өрдөөнү ны-
маларын туһанан юмпера-
лизм итээннэ реакция
күүстэрэ ити регионига
шах режимо суулларыл-
лыбытын кинэ түөрүө-
нээбит позицияларын ө-
лүгүр түһэрэр баһаан
Иран уонна Иран икки
ардыларыгар сабиланил-
лээх хабырыһыһын тэ-
риллбиттэрэ.

Океан угуордааһы стра-
теттар кинилэр былаан-
нарыгар Персидскэй хомо
оройуонугар саага ир-
сээннэрэ үөскэттэ, кытыл-
лааһы дойдуларын бэйэ-бэ-
йэлэригэр кинсэртээһин,
тннэһэр, манна америкаан-
скэй «ядернай төлөһ»
суоһааһынынан «АХШ тас
өттүнээһи байыаннай кыах
киппэригэр» биридэста-
рин тэрийиэ көрүллэрин
инстин да барбаттар.
Биллэн турар, Персид-
скэй хомо оройуоннааһы

көһүннэ событиеларга
улахан оруолу нефть он-
ноото. Востоккэй Восток-
ка баар нефть кылаада-
баһаыгар, специалисттар
ааһыларынан. 50 мил-
лиард тонна «хара кө-
мүс» сытар. Хомону
улахан суолталаах тран-
спортнай хорун тымыр-
дар угуордуулар. Олор

**Аан дойду
ТЕМАТЫГАР
БЭСНЭДЭ**

устун сүрүннээн арбааны
дойдулар наадаларыгар
снл ахсын миллиард кэр-
иэ тонна таһаас барар.

АХШ Персидскэй хомо-
ну уонна Индийскэй
океаны тыһааһын куттал-
лаах көрдүтэнигэр кубу-
лутарга дьулуһуута эйбэ
дьулуһар күүстэри дын-
сиринэр. Аан дойду об-
щественноһа Персидскэй
хомоһо өйөнн хааччыһы
суолларын туһунан СССР
ИК партия XXVI съезигэр
Отчугутугар ахтыллыбы
конструктивнай этиилэргэ
улахан болдомтону уурда.
«Онно саагаттан снл
муора уонна салтын ар-
мадаларын, сэринлэри
уонна сэрин сэрин тогу-
рутар онугар,—дээн бэ-
лэстээбитэ таб. Л. И.
Брежнев,—биһиги, аан
дойдутааһы сөбүлэһини
түһэрсэн, манна байыан-
най кутталы устарга этэ-
бит. Холбоһуктаах кыһам-
нынан бары өртүтүр со-
куоннай интернестэрин
учуоттаан, бу оройуонига
бигэ туруктаах уонна
туумпу быһыһы-майгыны
үөскэтиэххэ сөп». Совет-
скэй Союз итин тэгэ
дыһыһа биллэриллибэтэ
сэрин объектар кубулу-
луттут Афганистан Демо-
кратическай Республика-
тын кытары сибээстээх
боһуруостары Персидскэй
хомо оройуонугар куттал
суох буолуутун боһуруос-
тарыгар сибээстээн дьу-
лэһэргэ бэлэмнэ аһытэ.
Биллэн турар, онуоха Аф-
ганистан суверенитета да-
һаны, ол курдун нини
блоккарга холбоспотох го-
сударство быһыһынан

статуһа даһаны харыста-
нмах тустаахтар.

СССР XXVI съезин
трибунаһынан дуораһы-
быт ити этинлэр дыһи иһэ
Л. И. Брежнев ааспыт снл
ахсыһыһыгар Индия
парламентарийдарын ин-
нилэригэр тыл этинтэргэ
ыйыллыбыт эйбэлээх кө-
лөһүннэр салдаһыһыларын
нан буолаллар. Оччолорго
ССРС, чуолаан, Персид-
скэй хомо оройуонугар
тас дойдулар байыаннай
базаларын тэрийбэһинэ,
ядернай эбэтэр атын ха-
һыһык эмэ маассабайдын кы-
дыһар сэрин сэрин тарда-
тан туруорбакка эппитэ.

Вашингтонига, Пенн-
ига, Персидскэй хомоттон
тыһыһыһынан километр
ыраах сытар атын кэһкэ
столицаһа байыаннай
авантюралар диэки бу-
лааччылар советскэй этил-
лэри үөрбөнн көрсүбүт-
тэрэ. Көстөрүн курдун,
киһилэр регионига үүнэ
турар национальнай-бос-
холоһуулаах хамсааһыны
саба баттыр снлһынан
онно байыаннай интервен-
цияны онгорор өйдөрүт-
тэн-сааһаларыттан аһаа-
сана иликтэр.

Советскэй эйбэлээх бы-
лааннары олоххо киллэ-
рини бэйэлэрин нуруотта-
рын төрүт интернестэри-
гар, сир шарын ити дэл-
би тэбиллэр кутталлаах
өттүгэр куттал суох бу-
луутун уонна туумпу бы-
һыһы-майгыны хааччы-
һы интернестэригэр эппи-
эттиригэр өйдүүр Пер-
сидскэй хомо уонна
Востоккэй Восток дойду-
ларын прогрессивнай эр-
гизмаларын снлһыаннара
анараалар гнэһиригэр
адьас уун утары. Ити өйү-
санааны этэн Адегга тах-
сар «Ас-саури» хаһыат
суруйар: «ССРС байэтин
эйбэ бигэ дьулуруун өс-
сө тегүл көрдөрөр, Пер-
сидскэй хомо оройуонугар
быһыһы-майгыны сүрүн-
күүргэ, ити оройуонига
куттал суох буолуутун
хааччыһыта, агрессия
көрдүтэнигэр суох онго-
руута туһаайылыбыт
конструктивнай этиилэри
киллэрэр».

В. МАТЯШ. (ССТА).

Хайахсыһыа оройуон хайыһага күрэхтэһинтэ ыты-
һыһа. Ол туһунан күрэхтэһин комментатора, Саха
АССР спордун маастара Д. Д. Эверстов кэлсир:

— Хайыһар суолугар ба-
рыта 150 спортсмен таһыс-
та. Эр дьон 15 км сүүрүү-
лэригэр ыһаһыһааһынан
республика күүстээх хайы-
һардыта Алексей Төрий-
тин буолла. Кини бириэмэ-
тэ—55 мүн. 55 сек. Киниттэн
снччак 1 секунднэн ха-
лан Саха АССР нуруотта-
рын VII кыһыһын спорт-
кнедаларын призера Ар-
кадий Тимофеев иккис,
республика юниордэрга
иккис төгүлүлээх чемпиоһа
Вячеслав Тимофеев үһүс
миһстэлэри ыллылар. Бу
—үһүөн Карл Маркс ааты-
нан союз хайыһардыһа-
ра.

Орто оскуолаһар уола-
тара 10 км сиргэ сүүрдү-
лэр. Бу дистанцияны 46
мүн. 35 сек. кэлэн Алеша
Баранков (Кытаанак) атыт-
таран лаппа үчүгэй көрдө-
рүүлэннэ. Ким Тимофеев
(Кытаанак), Александр
Алексеев (Чурапчы) иккис,
үһүс призердарынан буоллу-
лар. Кыра саастаах уола-
тарга 5 км дистанцияны
25 мүн. кэлэн В. Максимов
(Чурапчы) бастаата. Петя
Попов (Кытаанак), Коля
Александров (Чурапчы) биз-
тэһкэ иккисинэн, үсүһүнэн
таһыһылар.

Дьахталлар 5 км сүүрүү-
лэригэр «Чурапчы» союз
спортсменката Надежда
Бараханова 21 мүн. 27
сек. кэлэн чемпиоһаата,
Лариса Скрябина («Чурап-
чы» союз), Мария Назаро-
ва (Эрилик Эристин) ик-
кис, үһүс финиһтэһилэр.
Кыргыһтарга эмнэ бу дис-
танцияга Кытаанак орто
һэллэр. Сүрүн суолга бас-

ЛИТВА. Саамай араас
көрүһүнээх онгоһуктар баал-
лар—ити теннис оһуолла-
ра, гимнастическай сна-
рядтар, хайыһардар, са-
лааскалар. Каукастааһы
спортнай инвентарь экс-
периментальнай фабрика-
та, чуолаан, дьэ итилар
онгорон таһаарар.

СНИМОККА: фабрика
кыһыһы онгоһуктарын тех-
ническай бюро технолога
Е. Зубова көрдөрөр.

Т. Жебраускас фототе.
ССТА фотохрониката.

Роллар.

Музейи көрөн бараан, бэ-
йэм манньык санаатым. Би-
лигин биһиги даһаны оро-
йуоммут территорияһыгар
былыргы тутуулар баал-
лар. Олору көһөрөн биһир
сиргэ түмэн туруорар буол-
лар, кэнэһэһи көлүөнэлэр
маһаны эрэ этилар. Хо-
лобур, Мырылаһа олус
мындырдык толкуйдаһан
онгоһулуубут нүөлсүтэр
система, биһир сайыһыкка
былыргы алта муннуктаах
баһаарыһа дьэ бааллар.
Дьэ итиннигэр сэрэнэн
көтүрэн көһөрөр, чөмөх-
түүр кыах баар.

В. ПОПОВ.

Мырыла.

таһыһын кинирбит Аркадий
Тимофеев үрдүк сыһыры
аһыһахта аһыллан даһайар.
Иккис этапка спорт вете-
раннара А. Евграфов, Н. За-
харов, Д. Павлов, Г. Кри-
вошапкин тахсаллар, биһи-
гин да кыахтааһынын ча-
быһаһын көрдөрүлэр.
Ветераннарга кыһыһылаах-
тарынан Н. Захаров, А. Ев-
графов, И. Попов буоллу-
лар.

Эстафета олус хатыһын,
лаахтык барда. «Чурапчы»
союз хайыһардыһтар
утарыһааччыларыттан үр-
дүк көрдөрүүлэһэн кыһыһы-
лааһынан таһыһылар. Ик-
кинни эриһиктэр, үсүһү оро-
йуон кинини спортсменне-
ра ыллылар.

Уолаттар эстафеталарыгар
Кытаанак орто оскуолатын
үөрэнээччилэрэ (тренер И.
Н. Попов) эрэллээхтик бас-
таатылар. Иккис миһстэһэ
чурапчылар, үһүс хайах-
сыһтар таһыһылар. Кири-
һыттарга Чурапчы орто
оскуолатын спортсменкала-
ра бастаһы миһстэ хаһаай-
каларынан буоллулар. Кы-
таанак иккис, Снлан үһүс
миһстэлэргэ тигистилэр.

Уопсай түмүккэ Кытаанак
орто оскуолатын хамаанде-
та чурапчылары 87 очкоһон
сабырыһан бастаата. Хайах-
сыһтар үһүс буоллулар.
Улахан дьонго «Чурапчы»
союз хамаандата миһ-
найгы, оройуон киннэ ик-
кис, Эрилик Эристин ав-
тыһан союз үһүс миһс-
тэлэри ыллылар.

Күрэхтэһин биһирдэһэн
уонна хамаанданан кыһыһы-
лаахтарыгар грамоталар,
анал биһирдэһэр туттарыһы-
һылар.

Редактор
А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Талтыыр көргөһүн,
ийэбит, эбэбит, аймах-
пыт, пансионерка
**ПОПОВА
ЕВДОКИЯ
МАКСИМОВНА**
үһүн ыраахан ырыһыт-
тан өлбүтүн, дириһтик
курутуһан туран, бары
тебаарыһтарыгар, дьүө-
гэлэригэр биллэрэбит.
Көргөһө, оһолоро,
снэһиһэ, кийинтэһэ,
күүтөттэһэ, аймахтара.

Талтыыр ийэм, эдьийи
бит, аймахпыт
**ПОПОВА
ЕВДОКИЯ
ФЕДОРОВНА**
үһүн ыраахан ырыһыт-
тан өлбүтүн курутуһан
туран бары дьүөгэлэри-
гэр, тебаарыһтарыгар
биллэрэбит.
Кыһа, бырааттара,
аймахтара.

Талтыыр оһом, бы-
рааппыт
**СОБАКИН
ИННОКЕНТИЯ
ГАВРИЛЬЕВИЧ**
ыраахан ырыһыттан өл-
бүтүн билэр дьоннору-
гар, тебаарыһтарыгар,
дириһтик курутуһан ту-
ран, иһитиннэрэбит.
Ийэтэ, убайдары,
аймахтара.

Кэрэхсээн көрдүм

Абааччы санаатын этэр

Ионов уо. д. в. бааллар,
Тус туһунан ылаахха, кини-
лэр бары умсугутуулаах
олохтоох үтүөһүннээх дьон-
нор.

Холобур, В. М. Ионов
ааспыт үйэ бүтүүтүгэр Саха
сиригэр снлһыһа кэлбит.
Кини I Дьохсозонго ос-
куола астарбыт. Ол бала-
һана биһигин музей терри-
торияһыгар көһөрүллэн кил-
лэриллибит. Балаһан үс быһы-
таах. Соһуруу хоско оһолор
үөрэнэллэрэ, оһолорлоро
кыһыт кинигэтин куопуу-
һын филологическай наука

таах бэйэлэрин хосторо, от-
төн хоту энэригэр ас бу-
һарар, оһолор аһыһар сир-
дэрэ. Манна Ионов үөрэ-
тиһтэ туттубут тэриллэрэ
бааллар.

Ионов кэрэһэ, сахалар-
тан биһир бастаһы үөрэх-
тээх дьахтар М. Н. Ионовэ
—Андреева төрөөбүт ба-
лаһана, мала-сала кини бол-
домтотун тардар. Кини
«Обуруот аһын үүннэриһа
дээн 1925 сыллаахха тах-
сыһыт кинигэтин куопуу-
һын филологическай наука

доктора Е. И. Коркина му-
зейга бэлэхтээбит. Биһигин
Ионовтар балаһаннарын та-
һыгар музей үлэһиттэрэ
саас ахсын оһуруот аста-
рын оһордоллор эбит.

Музей биһиги өбүгэлэр-
бит олохторун-дьаһахтарын,
туттар сэлтэрин-сэбиргэллэ-
рин көрдөрүүгэ элбэһи
онорбут. Сылдааһыһылар
былыргы чочуобуһаны, үк-
тэһин миһиһсэһи, мэһиһ-
мэһнээх кириһэллэ-ампаары,
ураһаны, баһаарыһа дьэ-
лэри, о. д. а. кэрэхсээн кө-

рөллөр.
Музейи көрөн бараан, бэ-
йэм манньык санаатым. Би-
лигин биһиги даһаны оро-
йуоммут территорияһыгар
былыргы тутуулар баал-
лар. Олору көһөрөн биһир
сиргэ түмэн туруорар буол-
лар, кэнэһэһи көлүөнэлэр
маһаны эрэ этилар. Хо-
лобур, Мырылаһа олус
мындырдык толкуйдаһан
онгоһулуубут нүөлсүтэр
система, биһир сайыһыкка
былыргы алта муннуктаах
баһаарыһа дьэ бааллар.
Дьэ итиннигэр сэрэнэн
көтүрэн көһөрөр, чөмөх-
түүр кыах баар.

В. ПОПОВ.

Мырыла.

БИНИГИ ААДЫРЫСПЫТ: почтавай
Карл Маркс ул., 12, ТЕЛЕФОННАРЫТ: редактор—21-393, отделар—
21-495, уопсай—21-505.

«Саһа олох» («Новая жизнь») — орган
райоһома КПСС и районного
Якутскай АССР. Чуралчинскаго
Совета народных депутатов

Индене 54907 Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ
№ ЗАКАЗА 35. 6. Чурапчы, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3182.